

Semenov je pod njim na križarki „Diana.“ Ta je podobna ruski kmetijski vasi tako je posadka demoralizirana.

Makarov je moral začeti z najpreprostejšimi vajami. Niti najnavadnejših evolucij niso znali poveljniki ladij. Topovi so bili na ladjah, toda le za parado. Makarov je vлил novega duha v vse moštvo, nova era se je začela, pa 13. april ga vzame ruski mornarici. Padel je, žrtev ruske nemarnosti, kakor žrtev korumpiranega militarizma, ki trosi milijone, a ni zmožen v odločilnem momentu spraviti v boj niti ene uporabne ladje, niti ene stotinj dobrih pomorščakov. To je gospodarstvo prepotrebnega zistema državne varnosti!

Semenov pride po bitki meseca avgusta 1. 1904 s križarko Diana v Saigon in odtod preoblečen in pod tujim imenom v Rusijo ter odrine z baltsko eskadro vnovič na bojišče.

Kako razpoloženje vlada v tej mornarici, je dokaz, da velja mornarjem za usodno znamenje že to, da se ena ladja dotakne na neki plitvini dna.

Vojne ladje „Borodino“ razreda imajo predpisano brzino 18 milj na papirju, ker se ležišča v stroju že pri 12 miljah tako ogrevajo, da jih je treba umetno hladiti „Arjol“ sploh ne more začeti poizkusnih voženj, ker je stroj preveč pokvarjen (nov seveda).

Baltsko brodovje odrine kakor neka kopa iz vseh delov zemlje zbranih invalidov, nobeden človek na njem ne pozna ladij, ne pozna zmožnosti topov. Nihče nima zaupanja, vsi so ironično razpoloženi.

Semenov opozarja iz lastne izkušnje, da je nevarno voziti s seboj mine na oklopnih. Toda torpedni častnik mu dokaže s „teorijo“, da ni to res.

Rusko brodovje pluje po oceanu, a admiralu Roždjestvenskem silijo solze v oči ob pogledu na angleško eskadro, ki jim sledi v Atlantskem oceanu. Kako eksaktno manevrirajo Angleži, Rusi pa potrebujejo v Tangerju več ur, preden se vsidrajo. Ladje se zibljejo semtertja in signal za signalom je potreben, preden spuste vse ladje mačke v morja. Najlepše je, da se signalne knjige posameznih ladij niti ne vjemajo.

Oklopnice Borodino — razreda (Borodino, Arjol, Knjaz, Suvorov, Imper. Aleksander III.) so v nevarnosti, da se preobrnejo, ker so premalo stabilne. Seveda, kdo bi gledal na fizikalne zakone pri gradnji! Dovolj je, da plava nekaj po vodi, saj tudi otroci ne pazijo na take malenkosti, ko grade svoje ladjice, ki se z njimi igrajo ob bistrhi vodi.

Roždjestvenski je neumoren. Vedno je na nogah. Povsed je navzoč. Trudi se in ubija, toda vse je zaman. Vsak je prepričan o neuspehu. Roždjestvenski spozna težavni da, obupni položaj. Najbolje bi bilo, obrniti se, pa nihče ne mara izgovoriti besede: povratak, da ga ne izkričajo za strahopetca. Sploh treba reči, da se je in se še kritikuje tega admirala le preostro, posebno glede njegovega značaja.

Vsi mislijo z jezo in pritanjem preziranjem na neumne patentirane strategije — birokrate v Petrogradu. Vendar so vsi pripravljene žrtvovati se.

Škoda, da ni imel poveljnik streljiva za vaje v streljanju. Kaj pa pomaga tudi to? Pri streljanju v tarčo z malimi topovi ne zadene niti en projektil. Obratno zadevajo zadnje ladje sprednje.

V jako vroči vlažni noči se pogovarjajo na krovu neke oklopnice častniki o bodočnosti. Eden teh reče: „Plavamo res dalje z armado pokvek in pohabljenec, toda nasproti gremo pogubi, popolnoma brezčastnemu poginu.“

O disciplini nam priča dovolj jasno dogodek o priliki prihoda nekega proviantnega parnika iz Saigona. Mornarji razbijejo soče in zaboje ter se opijejo in zmerjajo častnike, ki jih izkušajo pomiriti.

Kako razpoloženje je vladalo v častniškem zboru, karakterizirajo najboljše iste besede poveljnika oklopnice Suvorov, ki je častno rešila svojo nalogo, potopivša se z razvito zastavo sv. Andreja. Ta hrabri Rus je rekel dan pred bitko: „Kako poginemo, to je popolnoma egalno, če se preobrnemo, ali nas pobijejo granate, ali nas dvigne v zrak torpedo. Če nas zastropijo strupeni plini ali podležejo ranam, se li zadušimo ali potopimo, to je v božjih rokah in pa odvisno od vrhovnega zapovedništva. V vsakem slučaju hočemo izpolniti svojo dolžnost popolnoma.“

To je verna slička razpoloženja v ruski mornarici, to je smrtna obsodba takega režima, ki požira milijone in milijone, a ubogo ljudstvo nima od tega vinarja dobička. Kaj mar mužiku za Mandžurijo, kak smisel naj ima zato prepusti seljak!

Poglejmo le nekoliko še finančno stran tega humbuga in tedaj šele nas mora prijati sveta jeza, če primerjamo te milijone z beraškimi vsotami, izdanimi za šolstvo, seveda ljudsko šolstvo. V kakšni duševni temi tava še rusko ljudstvo, a država sanja le na revanče. V proračun stavljajo kar milijarde za obnovo ruske mornarice, toda zistema se ne upa nihče prijati za ušesa.

Vendar je duma pokazala nekaj energije, odklonivša postavke za brodovje, dokler se ne izčisti ta Avgijev hlev.

Admiral Birilev je bil začel kot mornarični minister temeljito pometati, toda moral je iti.

Dvorni in vojaški kamarili ni bilo vseč, da bi morali v pokoj tisti pseudo-admirali in drugi častniki, ki tvorijo elito dvornih plesov. Vse je ostalo pri starem in v ladjedelnicah in tehničnih zavodih vlada ista letargija kakor prej. V svet spuščajo bombastična poročila, da obnove vse brodovje, pa se še za tip ladje ne morejo zediniti. Poročajo, da zgrade domače ladjedelnice vse, pa še ene oklopnice ne morejo dokončati. Ladja Emperor Pavel I. je že 6 let v delu, pa še ni dovršena; 4krat so jo predelali, stroje so ji morali odvzeti in nadomestiti z drugimi, topove popolnoma položiti, a ladja še zdaj ne plava po morju. Seveda velja ta oklopnica borbih 40.000.000 K.

To je malenkost, kaj ne, militaristične pijavke!

Bitka pri Čušimi in obleganje Port Arturja je pojedlo Rusom samo na brodovju kapital v minimu 2.000.000.000 K, saj je izdala Rusija samo v dobi 1898/99—1903/4 za brodovje 1421,760.000 K. Čudno potem, če je med 10.000 vojaškimi novinci tam nad 6000 analfabetov, v Škandinaviji ali drugje pa jih je v tem le 4—19 pri istem številu. Je li čudno, da izgublja militarizem tal v ljudstvu? Obramba države je potrebna, to ve vsak zrel človek dandanes. Toda toliko smejo vendar davkoplačevalci zahtevati, da se te ogromne vsote denarja ne mečejo v vodo. Če že mora biti orožje, naj bo vsaj tako ostro in pripravljeno, da se more država zanesti nanje.

Poglejmo le te sleparije in primerjajmo jih s seboj! Tja lete milijoni, mi se moramo boriti celo za zakonito priznane plače oziroma dohodke. Za kakšno remuneracijo celih 30 K moramo letati od Poncija do Pilata. Človek bi pljunil na tako lažikulturo XX. prosvetljenega veka, ko vidi ta aparat samih prevar!

Da, da, Maks Nordau s svojo „Die konventionellen Lügen der Kulturmenschheit“ zadeva v živo. Zato ga prepovedujejo in mu branijo vstop v državo!

Nikakor ne mislim s tem le na ruske razmere. Če mi g. urednik dovoli kak kotiček v svojem listu tudi za naprej, hočem nekoliko ilustrovati tudi militarizem drugih držav, v prvi vrsti francoski in italijanski. Tu slavi humbug svoje orgije posebno slovesno pod masko strankarstva, patriotizma in tako imenovane „difesa nazionale.“ To je res čudno, da potrebuje medsebojno življenje kulturnih narodov toliko orožja. V parlamentih govore ministri le o prijateljskih odnosih. Čudni prijatelji to, ki si mole trde fige pod nos! —

„Ultima ratio“ držav (narodov), pravi Strauss, ostane tudi vbodoče vojna. Ali nehote se moramo vprašati, če je to humano, leto za letom izdajati milijone za orožje, ki rjavi po skladiščih in je v slučaju potrebe nevadno nič vredno. Saj dohodki državljanov ne korakajo nič vstric z napredkom v tehniki. In kultura tudi ne, ker stoji nad njo — bajonet!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo v četrtku, dne 12. t. m. odborovo sejo, pri kateri se je sklenilo, da postavi društvo preraso umrli in uzorni koleginji Olgi Kobau-uovi nagrobni spomenik. V ta namen se bodo nabirali prostovoljni darovi med koleginjami in kolegi ter pri učiteljskih društvih, ki je pokojna Olga pri njih sodelovala.

Da se poživi in okrepi med ljubljanskim učiteljstvom kolegialnost in družabno življenje, je sklenil odbor, da se ustanovi učiteljski pevski zbor, ki mu bodo stali na čelu naši priznani pevководje Gorup, Javoršek, Pavčič, Rapé in Vašte. Redne pevske vaje bodo vsak petek na I. mestni šoli.

Iz zdravstvenih ozirov bo gojilo društvo med svojimi člani tudi telovadbo. V telovadni odsek so bili izvoljeni tovariši Furlan, Rapé in Wider. Telovadne vaje bodo vsako sredo od 7. do 8. ure v telovadnici I. mestne šole in po telovadbi pa redni učiteljski večer pri „Zlati kapli“ na Sv. Petra cesti. Večja zborovanja s predavanji bo pa priredil odbor v Seidlovi restavraciji „Južni kolodvor“. Pred pustom pa namerava odbor prirediti svojim članom in rodbinam domačo veselico s petjem in igro. Na večer pred običajnim božičnim zborovanjem pa priredi odbor na čast došlim gostom zabaven večer. Dalje se je sklenilo, da si ogledajo člani Ljubljanskega učiteljskega društva še ta mesec Polakovo usnjarsko tovarno, prihodnji mesec mestno plinarno in v januarju pa tobačno tovarno.

Srednješolski vestnik.

** Pouk v italijanščini. Na II. drž. gimnaziji v Ljubljani je poverilo naučno ministarstvo pouk italijanščine v šolskem letu 1908/09 profesorju Antonu Jeršinoviću.

** Na nemški gimnaziji v Ljubljani se je dovolila delitev I. razreda na dve paralelki. Postavno število učencev za ustanovitev paralele je 50. Na nemški gimnaziji je bilo v I. razred sprejetih 44 učencev. K tem javnim učencem so tudi pristeli osem deklic privatistk, da so dobili število 52 in s tem dozdeveni povod za dovoljenje paralele. Dekleto na I. drž. gimnaziji je ministarstvo dovolilo prisostvovanje pri pouku, toda je dostavilo, da se zaradi njih ne sme ustanoviti paralela. V Novem mestu je sprejetih v prvi razred 68 učencev, a dovoljenja za ustanovitev paralele še ni!

** Razpisana profesorska služba. Na samostojni nemško-slovenski gimnaziji v Celju je razpisana služba profesorja za klasično filologijo kot glavni predmet in slovensčino in nemščino kot postranska predmeta.

Književnost in umetnost.

„Naša bodočnost“ piše „Domovina“, se imenuje list, ki izhaja kot brezplačna priloga „Domačemu ognjišču“. List je namenjen za mladino, ki je šoli odrasla in je tudi v tem smislu izborna urejevanje. Ker se list (žalibog) ne more zase naročiti, priporočamo staršem in mladini, da si pridno naročujejo „Domače ognjišče“. List izhaja mesečno in stane za vse leto samo dve kroni. Zlasti naša društva in slavno učiteljstvo prosimo, da list pridno širijo. Pomagal bo vzgajati našo mladino v samostojne, trezne in delavne ljudi, kakršnih najbolj potrebujemo.

Resen opomin. Vse tiste, ki še niso plačali knjižice „Slep aljubezen“ vljudno prosim, da to takoj store. Znesek ena K je vendar tako malenkosten, da ga zmore vsak, ki je knjižico obdržal. Tiskarno moram do 10. decembra t. l. plačati — računam mi že 6% obresti — in kdor zneska za knjižico ne pošlje vsaj do 5. decembra t. l. bom primoran, da mu pošljem poštninalog (Postauftrag) in če bo prav zamera. Anton Pesek.

Slavnostni red za proslavo 60 letnice v ljudski šoli. One p. n. tovariše, ki se hudejejo nad menoj, češ, zakaj jim zgoraj omenjene brošurice nisem poslal na ogled, tem potom vljudno obveščamo, da „Slavnostnega reda“ ne pošljem brez izrečne želje nikamor in nikomur. Kdor si brošurice želi „na ogled“, naj se blage volje oglasi (dopisnica zadostuje!), nakar se mu vpošlje zahtevano delce z obratno pošto.

Nekateri tovariši naročajo poleg „Slav. reda“ še posebej „Deklamacije“ in „Besedilo pesmi“. Tem naročnikom bodi v blagohotno vednost, da obsega „Slavnostni red“ vse, kar pride pri jubilejski šolski slavnosti dne 2. dec. t. l. v poštev, namreč pesmi, sekiricami, deklamacije, pa tudi kratek učiteljev slavnostni govor. Kdor ima „Slavnostni red“, temu sta brošurici „Deklamacije“ in „Besedilo pesmi“ — ki sta pravzaprav le dala spevoigre „Slava domovini!“ — odveč.

V Središču, dne 16. nov. 1908.

Anton Kos i.

„Iz življenja našega cesarja.“ Ta jubilejska knjižica je izšla pravkar v drugi, nekoliko popravljene izdaji. Delce je natisnila „Učiteljska tiskarna“. Izdajatelj je ustregel s tem sedaj gotovo tudi onim p. n. tovarišem, ki so se ob prvi izdaji izpodtikali nad dejstvom, da se založnik ni ravnal povsem po geslu „Svoji k svojim“.

P. n. šolska vodstva, oziroma krajne šolske svete, ki se namerjajo naročiti navedeno jubilejsko brošurico, tem potom vljudno prosim, naj se podvizejo z naročili, ako hočejo, da jim pride naročeno še pravočasno v roke.

Anton Kos i.

Džungla. (The Jungle Book). Angleški spisal Rudyard Kipling. Prevedel Fr. K. — V Ljubljani 1908. Založil L. Schwentner. — Cena: broš. 2 K, eleg. vez 3 K, po pošti 20 h več. — To je pač krasno delo, ki je zaslovelo po vsem kulturnem svetu. Res je, kar pravi založnik v predgovoru: Vsi kraji in vse ljudstva sveta poznajo to povest in jo ljubijo; zato je bilo potreba, da izpregovori Mavgli tudi slovensko, na veselje vsem, ki ste željni lepote. — Prevodu ni mnogo očitati. Ne vemo, čemu se ljudje tako navdušujejo za „kajti“, ko imamo svoj „zakaj“! Pravljen je „ki“, ne pa „kateri“, „zmerom“ ne „zmirom“, „za jesti“, (str. 58) ni slovensko... Knjiga naj za Miklavža in za Božič izpodrine igrače in sladkarije!

Kulturno delo.

+ Kulturni boj se je začel v Nemčiji proti — socialnim demokratom. „Čas“ v 65. broju poroča, da je bil soc. dem. poslanec Singer izvoljen zastopnikom mesta Berlina v šolsko deputacijo (pri nas mestni šolski svet). A provincialni šolski urad te izvolitve — ni potrdil. Nelep je ta dokaz kulturnega boja proti soc. demokraciji. Gorskij.

+ Ustanovitev kmetijskega bralnega društva v Žetalah pri Rogatcu. Po prizadevanju nadučitelja Sotšeka in trgovca Brliška se je ustanovilo v nedeljo, dne 15. t. m., v Žetalah pri Rogatcu kmetijsko bralno društvo. Tov. Pesek je v imenu „Zveze narodnih društev na Štajerskem in Koroskem“ v daljšem izbornem govoru pojasnil potrebo izobrazbe in pomen društev, pojasnil je tudi namen in delovanje „Zveze nar. društev“, nakar je pristopilo k društvu 36 udov in se je sklenilo, da pristopi novo društvo k „Zvezi nar. društev“. Za predsednika društva je izvoljen nadučitelj Sotšek, za knjižničarja pa učitelj Gaberc. Mlademu društvu želimo, da se krepko razvija in razširja luč prosvete.

Politiški pregled.

* V ogrskem parlamentu je grof Andrassy predložil volilno reformo s pluralnim zistemom. Bečarska banda, ki gospodari na Ogrskem, je torej res poteptala svojo obljubo in ogoljufala ogrske narode za pravico, ki jo jim je obljubil kralj. Načrt, ki ga predlaga Andrassy, je tako infamen, da se ni čuditi, če je zavrela kri ogrskim delavcem in je pričakovati najhujših bojov.

* Naroden svet snujejo na Hrvaškem. Ta naj bi v vseh važnih narodno-gospodarskih, kulturnih in političkih vprašanjih družil vse Hrvate preko vseh strankarskih nasprotstev k skupnemu boju.

* Slovanska konferenca, ki bi se imela dne 16. decembra posvetovati v Varšavi o ustanovitvi vseslovenske razstave, je preložena na 16. januarja 1909.

* Srbija. Srbija in Črnagora zahtevata kot kompenzacija za aneksijo del Bosne in Hercegovine v izmeri 2500 kvadratnih kilometrov. Ako se jima odreče ta kompenzacija pograbitva za orožje. — V vsi Bosni in Hercegovini vlada mir, mir kakor brezvetrje pred viharjem. Po vsi deželi kar mrgoli vojaštva. Posebno mnogo vojakov je v Mostaru in v Sarajevu. Nove vojaške čete še vedno prihajajo, in sicer večinoma ponoči. Dosedaj štejejo vojaške posadke po Bosni in Hercegovini najmanj 100 tisoč mož. — Belgrajski listi javljajo: Trije avstrijski častniki Srbi so bili poslani na službovanje na neki obmejni kraj proti Srbiji. Da bi se ne izpostavili nevarnosti, da bi prelomili svojo vojaško prisego, so prosili, naj se jih premesti v kakšnem drugemu polku. Ta prošnja je imela posledice, da so jih takoj aretirali ter jih odvedli v Petrovaradin pred vojno sodišče. Vojno sodišče jih je obsodilo na smrt. Smrtna kazen je bila takoj izvršena. — Srbski listi so prinesli vest, da je v zadnjem času pobegnilo mnogo avstro-ogrskih vojakov in častnikov v Srbijo. „Odkjek“ zanika to vest in pravi, da je popolnoma izmišljena. — Iz Kotra javljajo, da dva okraja Albanije, to je Miriditi in Malisiji, ki šteta skupno nad 100.000 pušk, zahtevala od Črne gore Podgorico, Bar in Ulcin. Vsi ti Albanci so katoliške vere. Sedaj se nahaja Črna gora v veliki nevarnosti, zaradi česar pojačuje svoje posadke na jugu Črne gore. — Z otvoritvijo turškega parlamenta vedno odlašajo. Te dni so poročali iz Carigrada, da se parlament otvori 1. decembra, sedaj pa prihaja poročilo, da se to zgodi še le 14. decembra.

* Socialni demokratje na Nemškem so zahtevali na mnogih shodih, da mora biti proglasitev vojne odvisna od pritrditve ljudstva ter da mora ljudstvo voliti državnega kancelarja.

* Nova politična odkritja v Nemčiji. Nizozemski politiki se srde na cesarja Viljema zaradi intervjua, obelodanjenega v